

197477 - ھاپىز قۇرئاننىڭ ئەدەپ-ئەخلاقلىرى

سوئال

مەن سەككىز يىل بۇرۇن قۇرئان كەرىمنى ياد قىلغان ئىدىم، لېكىن بىلگىنىمنى باشقىلارغا ئۈگەتمىدىم، مېنى قۇرئان ئۆگىتىشكە دەۋەت قىلىدىغان ھېچ كىشىنى ئۇچراتمىدىم. مەن بۇنىڭ ئۈچۈن گۇناھكار بولمەنمۇ؟، قۇرئان كەرىم ياد قىلغۇچى قارىلارنىڭ قېلىشقا تىگىشلىك قانداق مۇھىم ئەمەللىرى بار؟، بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر.

بىرىنچى: قۇرئان كەرىم ئۆگىنىش ۋە ئۆگىتىش ئەڭ شەرەپلىك ۋە پەزىلەتلىك ئەمەللەردىن بولۇپ، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: **«سەلەرنىڭ ئاراڭلاردا قۇرئان ئۆگەنگەن ۋە ئۇنى ئۆگەتكەن كىشى ئەڭ ياخشى كىشىدۇر.»** [بۇخارىي رىۋايىتى 5027-ھەدىس].

ئەبۇ ئۇمامە ئەل باھلىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **«ئالىمنىڭ ئابدىقا(يەنى بىلىمسىز ئىبادەت قىلغۇچىغا) بولغان ئارتۇقچىلىقى، مېنىڭ سەلەردىن ئەڭ ئاددىي كىشى بىلەن بولغان ئارتۇقچىلىقىمغا ئوخشايدۇ. كىشىلەرگە ياخشىلىقنى تەلىم بەرگەن كىشىگە، ئاللاھ ۋە**

ئاللاھنىڭ پەرشتىلىرى، ئاسمان-زېمىن ئەھلى،

ئۇۋىسىدا ياتقان چۈمۈلە، ھەتتا

دېڭىزدىكى بېلىقلارغا قەدەر، ئۇنىڭغا

ئاللاھ تائالادىن رەھمەت ۋە مەغپىرەت

تەلەيدۇ. » [تىرمىزى رىۋايىتى 2685-ھەدىس. بۇ

ھەدىسنى شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ

“تىرمىزىنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا”

كەلتۈرگەن].

شۈبھىسىزكى، كىشىلەرگە

قۇرئان ئۆگەتكەن كىشى ئۇلارغا ياخشىلىقنى

ئۆگىتىدۇ، بەلكى ئۇلار ئۈچۈن ياخشىلىق

ئىشلىرىنىڭ ئەڭ كاتتىسىنى ئاچقان بولىدۇ.

ئىككىنچى: قۇرئان ئۆگىتىش

پەرز كۇپايە يەنى بەزى كىشىلەر

ئۆگەتسە باشقىلاردىن ساقىت بولىدۇ. سىز

تۇرۇپتاقان شەھەردە كىشىلەرگە

قۇرئان ئۆگىتىدىغان باشقا كىشى بولسا سىزگە گۇناھ

بولمايدۇ. لېكىن سىز زور ياخشىلىق-پەزىلەتنى يوقىتىپ قويدىڭىز،

ئەگەر سىزدىن باشقا قۇرئان ئۆگىتىدىغان كىشى بولمىسا،

ئۇ ۋاقىتتا سىزنىڭ باشقىلارغا قۇرئان ئۆگىتىشىڭىز

پەرز بولىدۇ، ئۇنداق قىلمىشىڭىز گۇناھكار بولىسىز،

قىلمىشىڭىز ئۈچۈن ئاللاھ تائالاغا تەۋبە

قىلىشىڭىز لازىم بولىدۇ.

ئىمام نەۋەۋىي

رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: “باشقىلارغا

ئىلىم مەرىپەت ئۆگىتىش پەرز كۇپايدۇر. بىر

يۇرتتا ياكى بىر مەھەللەدە بىرلا كىشى بولىدىكەن،

ئۇ كىشى ئۈچۈن باشقىلارغا دىنى بىلىم ئۆگىتىش پەرز

ئەيىن (يەنى شۇ كىشى قىلمىسا بولمايدىغان) بولىدۇ.
ئەگەر بىرەر جامائەت ئارىسىدا بەزى كىشىلەر تەلىم-تەربىيە
بىلەن مەشغۇل بولسا باشقىلار گۇناھكار بولمايدۇ،
ئەمما ھەممىسى تەلىم-تەربىيىدىن باش تارتسا، ئۇ
ۋاقىتتا ھەممىسى گۇناھكار بولىدۇ. بەزىلەر
ئىجرا قىلسا، قالغانلىرىدىن ساقىت بولىدۇ.

ئەگەر ئۇلارنىڭ
بىرىدىن تەلىم بېرىش تەلەپ قىلىنسا، ئۇ كىشى
ئۇنىمىسا، گەرچە گۇناھكار بولمىغان
تەقدىردىمۇ، تەلىم بېرىشتىن باش تارتىش ياخشى
كۆرۈلمەيدۇ. "تۈگىدى. [۱] ئەتتىبيان
فى ئادابى ھەملە تۇل قۇرئان" 41 ناملىق
ئەسەر 42-بەت].

ئەگەر سىز بۇ يولدىكى
ياخشىلىققا قىزىقسىڭىز، كىشىلەرنىڭ سىزنىڭ
يېنىڭىزغا كېلىپ سىزدىن تەلىم ئېلىشىنى كۈتۈپ
ئولتۇرماستىن سىز ئۇلارنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇلارنى
قۇرئان كەرىم ئۆگىنىش ۋە ياد قىلىشقا دەۋەت
قىلىڭ، قۇرئان كەرىم ئۆگەتكەن ۋە
ئۆگەنگەننىڭ پەزىلىتى ۋە
شان-شەرىپىنى سۆزلەپ ئۇلارنى تەلىم ئېلىشقا
قىزىقتۇرۇڭ، بۇ سىز ئۈچۈنمۇ
ۋە ئۇلار ئۈچۈنمۇ ياخشىدۇر.
بۇنىڭ سىزنىڭ قۇرئان كەرىمنى
ئۇنتۇلۇپ قالماسلىقىڭىزغا ياردىمى بولىدۇ، ئەگەر
چوڭلارنى تاپالمىسىڭىز كىچىك بالىلارغا
ئۆگەتسىڭىزمۇ بولىدۇ. شۇنداقلا، قۇرئان
كەرىم يادلاش مەدرىسىلىرىگە بېرىپ ئۇستازلىق
قىلىسىڭىز بولىدۇ.

ئۈچىنچى: قۇرئان كەرىم
ياد قىلغۇچىلار باشقىلاردىن پەرقلىق بولۇشى كېرەك. ئاللاھ
تائالا مۇشۇنداق پەزىلەتكە
مۇۋەپپەقىيەت قىلغان كىشى شۇ قۇرئان كەرىم
بىلەن يۇقىرى ئۆرلىشى ۋە ئۇتۇق
قازىنىشى كېرەك. ئۇنداق بولمىغاندا قارىلارنىڭ باشقا
ئادەتتىكى ئوقۇمىغان كىشىلەردىن ھېچ پەرقى
بولمايدۇ. تۆۋەندە ئاللاھنىڭ كىتابىنى ياد
قىلغۇچى قارىيلاردا بولۇشقا تېگىشلىك بولغان بەزى
ئەدەپ-ئەخلاقىلارنى بايان قىلىپ ئۆتىمىز:

1-قۇرئان كەرىمنى ياد قىلىش،
ئوقۇش ۋە باشقىلارغا تەلىم بېرىشتە
نىيەت توغرا بولۇش (يەنى خالىس ۋە سەمىمى
بولۇش كېرەك).

2-قۇرئان كەرىمنى ياكى ياد
قىلغان سۈرىلەرنىڭ بەزىسىنى ئۇنتۇپ قالماسلىق
ئۈچۈن قۇرئان كەرىمنى تەكرار ئوقۇپ
تۇرۇشقا ئادەتلىنىش كېرەك.

3-قۇرئان كەرىم ياد قىلىشتىن،
دۇنيالىق مەنپەئەت، مال-دۇنيا،
ئەمەل-مەنسەپ، يۈز-ئابروۋى ياكى
دوست-بۇرادەرلىرىدىن ئۈستۈن بولۇش،
باشقىلارنىڭ مەدھىيىلىشى، باشقىلارنىڭ ئۆزىگە مايىل
بولۇشى قاتارلىق ئىشلارغا ئېرىشىشنى مەقسەت قىلماسلىقى لازىم.

4-پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ
سۈننىتىگە ئەگىشىش ئارقىلىق، قۇرئان كەرىم
ئەخلاقىنى ئۆزىدە

مۇجەسسەملەشتۈرۈشكە

ھېرىسمەن بولۇشى كېرەك.

5-كىشىلەرنى قۇرئان كەرىم

ئۆگىتىش، ئوقۇش ۋە ياد قىلىشقا دەۋەت

قىلىش، قۇرئانى ئەدەپ-ئەخلاق بىلەن

ئەخلاقلىنىشقا يېتەكلەش لازىم.

6-ئۆزىگە قۇرئان

تىكىشتۈرۈش كىشىلەرگە مۇلايىم بولۇش،

ئۇلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىش ۋە ئۇلارنى

تەبرىكلەش لازىم.

7-قۇرئان كەرىم

كۆرسەتمىسىگە تولۇق ئەمەل قىلىش،

بەلگىلىمە-پرىنسىپلىرىغا خىلاپلىق قىلماسلىق كېرەك.

قۇرئان كەرىم ھەرپلىرىنى ياد قىلىپ، بەلگىلىمىلىرىنى

زاىيە قىلىۋېتىدىغان كىشىلەردىن بولماسلىق لازىم. بۇ

ھەقتە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام

مۇنداق دېگەن: **«قۇرئان**

كەرىم سىزنىڭ مەنپەئەتىڭىز ياكى

زىيىنىڭىزغا ھۆججەت بولىدۇ.» [مۇسلىم

رىۋايىتى 223-ھەدىس].

ئىبنى مەسئۇد

رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنغان

سەھىھ ھەدىستە: **«بىزلىرىنىڭ**

بىرىمىز قۇرئان كەرىمدىن ئون ئايەت ئۆگەنسە،

ئۇ ئايەتلەرنىڭ مەنلىرىنى

چۈشۈنۈپ، ھۆكۈملىرىگە تولۇق

ئەمەل قىلمىغۇچە باشقا ئايەتكە

ئۆتمەيتتى. » [تەپسىر

ئەتتەبەرىي " 1-توم 80-بەت].

ئەبۇ ئابدۇرەھمان

ئەسسۈلەمىي رەھىمەھۇللاھ، قۇرئان

كەرىم ئۆگەتكەن ئۇستازلىرىمىز بىزگە

مۇنداق نەسىھەت قىلاتتى دەيدۇ: "ئۇلار

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامدىن ئون ئايەتنى

ئۆگەنسە، شۇ ئون ئايەتنى تولۇق ياد قىلىپ،

ئۇنىڭدىكى ھۆكۈملەرنى

ئەمەلىيىتىگە تەتبىقلىمىغۇچە باشقا

ئايەتكە ئۆتمەيتتى، بىز قۇرئان كەرىمنى

ئۆگەندۇق، ھەممىسىگە ئەمەل قىلىشىمىز

كېرەك. " [تەپسىر ئەتتەبەرىي "

1-توم 80-بەت].

8-قارىيىلارنىڭ كېچىسى باشقا

ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ كېچىسىدىن پەرقلىق بولۇشى

كېرەك. ئاللاھ ئۇ كىشىگە ئاسانلىق بەرگەن

مىقداردا كېچىدە تۇرۇپ ناماز ئوقۇشى لازىم.

ئىلگىرىكى سەلەپلەردىن بولغان قارىيىلار كېچىنى قۇرئان تىلاۋىتى

ۋە تەھەججۇت نامىزى ۋە سۈبھى

ۋاقىتلىرىنى ئاللاھ تائالاغا مۇناجات قىلىش بىلەن

ئۆتكۈزەتتى.

بىز سىزگە مۇشۇ

توغرىداقائائەت ھاسىل

بولغىدەك كاتتا ئىككى كىتابنى كۆرۈشكە

تەۋسىيە قىلىمىز، بىرى ئىمام ئاجۇرىي

رەھىمەھۇللاھنىڭ: "قۇرئان كەرىم ياد

قىلغۇچىلارنىڭ ئەخلاقى " ناملىق ئەسىرى.

يەنە بىرى، ئىمام نەۋەۋىي
رەھىمەھۇللاھنىڭ: “ئەتتىبيان فى ئاداب
ھەملە تۇل قۇرئان” ناملىق ئەسىرىدىن
ئىبارەت. بۇ ئىككى كىتابنى ئەستايىدىل ئوقۇپ، ئۇنىڭ
دۇردانىلىرىدىن بەھرى ئىلىشقا ھېرىسمەن
بولۇڭ.

يەنە باشقا
تەرەپلەردىن پايدىلىنىش ئۈچۈن
[127146](#)-نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا مۇراجىئەت
قىلىنسۇن.

ھەممىدىن توغرىنى بىلگۈچى ئاللاھدۇر.